

פ ר ו ט ו ק ו ל ס ס 236

מישיבת ועדת הכנסת, סיום ג', כ"ז באייר
תשל"ג (29 במאי 1973), בשעה 8.30

חברי הוועדה:

נכח:

- א. אנקוריון - היו"ר
- ר. ארזי
- ט. ביבי
- ס. ברעם
- ט. ורטמן
- א. זילברברג
- ס. זר
- י. יפרח
- א. יפה
- ס. נסים
- י. נחשתן
- צ. צימרמן
- י. רפאל
- ס. שחל

מוזמנים:

- י. בדר
- ז. שובל
- א. שכטרמן
- נ. לורך - מזכיר הכנסת
- ש. יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת
- ג. קיטרון - יועץ משפטי לוועדת הכספים
- א. בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

ס. ברפי

רשמה:

צ. ספרן

א. פניית חה"כ א. שכטרמן בדבר העברת נושאים שהם בתחום
סמכותה של ועדת הכלכלה לוועדות אחרות

סדר-היום:

ב. חוק שכר חברי הכנסת (תיקון מס' 9), תשל"ג-1973

ג. פניית יו"ר ועדת הכספים שהצעת חה"כ י. בדר בדיון בחוק
נכסי נפקדים (פיצויים), תשל"ג-1972 היא בגדר נושא חדש

ד. תלונתו של חה"כ ז. שובל נגד יו"ר ועדת העבודה,
חה"כ ש. ארבלי-אלמוזלינו, בדבר סירובה לצרף את הצעת
הסיכום שלו להצעת הסיכום של הוועדה, שהונחה על שולחן
הכנסת, בענין מצוקת הדיוור בדיסונה

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אנטוריון:

א. פניית חבר-הכנסת א. שבטרמן בדבר העברת נושאים שהם בתחום סמכותה של ועדת הכלכלה לוועדות אחרות

יום לפני שעסקנו בעניין של ההצעה למכירת אדמת שנלך פנה אלי יושב-ראש ועדת הכלכלה בסכתב והיפנה את תשומת לבי, כי - לטענתו - ועדת הכנסת מתעלמת במידת מה מוועדת הכלכלה ומהעניינים שהיא מופקדת עליהם לפי התקנון.

היתה לי שיחה עם חבר-הכנסת שכטרמן, בה אמרתי, שאם מדובר על העניין הקונקרטי - ההצעה למכירת אדמת שנלך, הרי העניין יעמוד כבר למחרת על סדר היום, אך אם מה שהוא כותב הוא בגדר קובלנה כללית, אינני מתנגד שעניין זה יעלה על סדר יומה של הוועדה ושיאמר בוועדה את מה שיש לו לומר. וכך אמנם עשיתי.

א. שכטרמן:
כל מה שאומר - ואלה הם דברים הנאמרים מן הלב ויוצאים מן הלב - מבוסס על הדאגה לעתידו של הבית הזה. יש אנשים העוסקים ברצח אופיו של הבית הזה, ויש מחברי הכנסת העוזרים בכל מקרה אפשרי ובלתי אפשרי ברצח זה של אופיו של הבית. כאשר מדובר על רצח אופי, אינני דואג כל כך לבית הזה עצמו, כשם שאני דואג לעתידו של העם. תאמרו: מה עניין מכירת אדמת שנלך לעתידו של העם? נראה לי שזה מתחיל מדברים כאלה. בזמן האחרון עושה ועדת הכנסת כל מה שאפשר כדי שוועדת הכלכלה תתרוקן מתוכן, ולפחות נותנת את ידה לכך. יש לי רשימה מלאה של מקרים, אך אינני יודע אם יש מקום להלאות את ועדת הכנסת בספירתם. מכל מקום אינני מדבר על העבר, אלא על העתיד, ואני מבקש מהוועדה הזאת שדברים כאלה יימנעו בעתיד. קיים תקנון. אמנם לפני כמה חודשים חוקקה הכנסת תיקון שאינו טוב על הרחבת סמכויותיה של ועדת הכנסת במתן פירושים חופשיים, גם אם יש לוועדה דיסקרציה כזו, עליה להשתמש בה בזהירות גדולה.

ב. לורד: לאיזה תיקון אתה מתכוון?

א. שכטרמן:
נאמר לי שלוועדת הכנסת ניתנה גמישות הרבה יותר גדולה בהעברת נושאים לטיפולה של ועדה זו או אחרת.

צ. ציטרמן:
לא נתקבל שום חוק המסנה בעניין זה את הפרוצידורה.

א. שכטרמן:
אם כך, אני מבקש סליחה. התרשמתי שוועדת הכנסת נתנה לעצמה זכות לפרש פירוש חופשי את תקנון הכנסת.

הנה מספר דברים שאליהם אני יכול להתייחס: חוק האיגוד השיחופי. בטעף 12(3) של התקנון נאמר במפורש שעניין האיגוד השיחופי שייך לוועדת הכלכלה, כך שאפילו לא צריך לנסות להוציא דבר מתוך דבר; חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, שהוא חוק השייך לוועדת הכלכלה, הועבר לוועדת הכספים; הארכת תקנות שעת חירום (פיקוח על אניות), שבו טיפלנו כל השנים; חוק הספנות; ולאחרונה - הצעה לסדר היום על ההצעה למכירת אדמת שנלך.

אני מדבר על העתיד ולא על העבר, ואני מבקש מיושב-ראש ועדת הכנסת ומחברי ועדת הכנסת שפרקטיקה זו תיפסק.

היו"ר א. אנטוריון:
חברי הוועדה עדים לכך שבוודאי לא היה אצלנו דיון על ועדת הכלכלה בתור שכזו או על ועדה כלשהי בתור שכזו. אנחנו דנים על כל עניין כפי שהוא בא ומחליטים על כל עניין כפי שהוא בא. יש דיון, יש ויכוח, יש דעות שונות ובסופו של דבר הוועדה מחליטה. את הטענה שלוועדה, בתור שכזו, יש אאזו פניה, בוודאי אינני מוכן לקבל! אלי יכול רק להגן על הוועדה בתור שכזו.

איך חברי הוועדה מפרשים את התקנון - זה עניינם וזו זכותם. אמרת שהוועדה לוקחת לעצמה זכות רחבה מאד על מנת

היו"ר א. אנקוריון:

לפרש באופן חופשי את התקנון. אנחנו מפרשים כפי שמפרשים, ואינני רוצה לומר שבאף מקרה לא טעינו. לפעמים טועים, אבל אינני חושב שאפשר לומר שהוועדה טועה באופן מכוון. מספר החוקים והעניינים שמניח והנמצאים בטיפול ועדת הכלכלה הם ועדות הטובה ביותר לכך שאיש לא התנכל לוועדת הכלכלה. כל אחד מהחוקים שמניח הוא ענין נכבד שהעסיק אותכם רבות.

אשר לחוק האיגוד השיתופי: קבעו ועדה מיוחדת, ולפי מיטב ידיעתי ועדה מיוחדת זו עדיין תקועה במאה הראשונה של הסעיפים, מתוך חוק המכיל למעלה מ-350 סעיפים ואשר עם סעיפי המסנה יחד - שכל אחד מהם הוא גם כן סעיף - מגיע ל-600 סעיפים בערך. לפי מיטב הבנתי לו היה חוק זה עובר לוועדת הכלכלה, היה קורה אחד משני דברים: או שוועדת הכלכלה הייתה לוקחת לידיה את החוק באופן רציני ואז לא הייתה יכולה להגיע לשום דבר אחר; או שכלל לא הייתה לוקחת את החוק לידיה. הגישה הייתה, שמחמת הכמות הגדולה והנטל הגדול שיעסיק החוק על ועדת הכלכלה וגם כדי לא לחסום את הדרך לעבודה הרגילה של ועדה זו, מן הראוי להעביר את החוק לוועדה מיוחדת.

א. שכטרמן: האם שאלתם אותי אם זה גם השיקול שלי? האם הייתה זו החלטה מאחורי גבי?

היו"ר א. אנקוריון: כל דבר אנחנו עושים בוועדה מבלי להזמין את יושבי ראש הוועדות. כאשר יש דיון אם להעביר חוק פלוני לוועדת העבודה או לוועדת הכספים, איננו מזמינים את יושבי-ראש הוועדות האלה, וכך אנחנו נוהגים לגבי כל הוועדות. רק זה חסר לנו, שבנוסף לכך שחברי הוועדה יחזו את דעתם, יתחיל גם ויכוח בין יושבי-ראש הוועדות לאן יש להעביר את החוק. זה בלבד מראה שלחבר הכנסת שכטרמן יש רגישות יתרה והוא חושב שכאשר דנים על ענין, שיתקן ויש לו נגיעה גם לוועדת הכלכלה, חייבים להזמין את יושבי-ראש ועדת הכלכלה.

א. שכטרמן: לא אמרתי זאת כך. בענין של חוק האיגוד השיתופי הבאת נימוק שהיה מחוץ לסמכותך, מבלי שתשאל את יושבי-ראש ועדת הכלכלה.

היו"ר א. אנקוריון: להבדיל מתפקידי כיושב-ראש הוועדה אני רוצה לומר דבר באופן אישי: אינני רוצה לבקר את עבודת ועדת הכלכלה, אבל אני רוצה לשאול: מה קרה לחוק הליכות המסחר? באיזה שלב הוא נמצא? זהו חוק שאני, כחבר כנסת, מעוניין מאד שיגיע במהרה לכנסת. איפה הוא? איפה חוק מועצת הפירות?

א. שכטרמן: אני מודה מאד בעד הטיפול. זו לא אסיפת בחירות. אני עוזב את הישיבה.

היו"ר א. אנקוריון: זו לא אסיפת בחירות, לכן אתה לא צריך להביא את הדברים בצורה שהבאת אותם.

(חבר הכנסת שכטרמן יוצא)

י. נחושתי: אני מתנגד בכל תוקף לדעתו של חבר-הכנסת אנקוריון בנושא זה. אי אפשר לומר שזה רק מקרה שכל הנושאים הנוגעים לוועדת הכלכלה מועברים לוועדות אחרות. לא היה מקרה שהיינו חלוקים בדעותינו על נושאים שנקבעו בתקנון כשייכים לוועדות אחרות, אבל נושאים שכתובים בתקנון כשייכים לוועדת הכלכלה מחליטים להעביר לוועדות אחרות.

היו"ר א. אנקוריון: האם שמעת את טענותיה של יושבת-ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, נגדנו?

ס. זר: זה לא סימן טוב שליושבי-ראש הוועדות יש כל כך הרבה טענות נגדנו.

י. נחושתי: השיקולים מאחורי ההחלטות של ועדת הכנסת לא היו כפי שאמר חבר-הכנסת אנקוריון. אלה היו שיקולים פוליטיים. לא הדאגה לזמנה של ועדת הכלכלה היא שהדריכה

י. נחושתן:

את ועדת הכנסת להצביע כך או אחרת, אלא משום שהמערך החליט כך.

גם אני יכול לבוא ולשאול אותך מה על חוקים מסויימים. זה לא היה יפה מצידך שאמרת כך ליושב-ראש ועדת הכלכלה. הוא עושה כמיטב יכולתו. הוא מקיים ישיבות שלוש פעמים בשבוע. האנשים אינם משתתפים באופן סדיר בוועדה, ואין זו אשמתו אם חוק הליכות המסחר, שיש בו כ-100 סעיפים, אינו מגיע לדיון. מה פתאום הניסוק הזה שהוועדה הזאת נכשלה בתפקידה ואיננה גומרת דברים? איך זה חוק בחירת ראשי ערים נמשך שבע שנים? איך זה שחוק האיגוד השיטופי תקוע בוועדה אחרת כבר שנה שניה? גם אם אנחנו מעבירים נושאים לוועדות אחרות, כדי להביא לחלוקה צודקת של העבודה בין הוועדות - ניסוק שהיושב-ראש העלה אותו, בין כיושב-ראש הוועדה או בין כחבר הוועדה - היה זה מכוער, לפי דעתי, לשאול מה על חוק זה וזה ולמה לא בא לדיון.

הי"ר א. א. אנטוריון:

י. נחושתן:

זה היה אנדרמטיסטנט לעומת המעשה שעשית. כך לא עושים ליושב-ראש ועדת הכלכלה.

א. רזיאל-נאור:

אני משתוממת על כל צורת הדיון. לא כתוב בתקנון שתפקידה של ועדת הכנסת להטיף

מוסר לאחרים.

גם לא לקבל מוסר מאחרים.

הי"ר א. א. אנטוריון:

ליושב-ראש ועדת הכלכלה יש תלונה מסויימת.

א. רזיאל-נאור:

אנחנו זכאים לענות לו.

הי"ר א. א. אנטוריון:

א. רזיאל-נאור:

תפקידה של ועדת הכנסת לחלק עבודה, אבל תפקידה איננו לחלק ציונים ותפקידה איננו לגרום בושט פנים למישהו. אתה דיברת אל חבר-הכנסת שכטרסן - שהוא לא פחות טוב ממי שיושב פה - כאל נער נזוף בחדר הסנהל, ואני מוחה בכל תוקף על צורת הדיבור הזאת. איש לא בא לכאן כדי שתנזוף בו. אם יש באפשרותך כיושב-ראש הוועדה למצוא פתרון לבעיה, תמצא, ואם לא - תאמר, אבל האם הטפת מוסר זה תפקידה של הוועדה? לכל היותר אתה יכול לומר שהוועדה תצביע אם יש מסש בטענתו של חבר-הכנסת שכטרסן או לא, אבל אל תדבר אליו כאל נער נזוף.

לעצם העניין: אין שום ספק שכל הדברים

החשובים שנועדו להיות נכללים בוועדת הכלכלה, נשללו מסנה זה כבר עקב סיבות הסטוריות פשוטות מאד: כאשר הקימו את הוועדה הזאת היה לה, מן הרגע הראשון, חוסר מזל מוחלט. היא הייתה בידי האופוזיציה, ולכן צריך היה לעשות הכל כדי לרוקן אותה מחוכן. שום הוכחות לא תעמודנה כנגד טיעון זה, כי החיים יטפחו על פניהן ויוכיחו אחרת. הנושאים המעוררים מחלוקת בוועדת הכנסת לגבי השאלה לאיזו ועדה ישלחו הם דווקא נושאים הקשורים לוועדת הכלכלה. יש גם לפעמים תלונות של ועדת העבודה, אבל זאת משום שבוועדת העבודה יש נטייה גדולה מאד להתרחבות ולא תמיד יושבת-ראש הוועדה מצליחה לזכות בתוספת שטח פעולה. לא שוללים מסנה דבר שכתוב במפורש באות הכתובה של התקנון שהוא שייך לוועדת העבודה, אבל זה קורה מדי פעם בפעם ביחס לוועדת הכלכלה. אין פלא שחבר-הכנסת שכטרסן כל כך נזעם, כי איזו ועדה יכולה לעמוד בתנאים כאלה?

מכאן צריכה לבוא התנצלות כלפי יושב-ראש

ועדת הכלכלה, וכן טיפול נמרץ ושונה לגמרי בבעיות שהוא עורר כאן.

פ. זר:

בוועדת הכנסת אנחנו צריכים לשמור על התקנון ועל העבודה הסדירה של הכנסת כעל בבת עינינו. אם ועדת הכנסת לא תעשה את זה, אנחנו מסוטטים את היסוד המוסרי של כל עבודת הכנסת. אנחנו שומרי החותם של העבודה הסדירה של הכנסת, אנחנו מסונים על שמירת התקנון עד כדי כך, שוועדת הכנסת יכולה להורות גם לוועדות אחרות, ולכן מוטל עלינו, במסנה תוקף, לשמור על התקנון בוועדה הזאת.

מ. זר:

כנראה שחלוקת העבודה בוועדות השונות, כפי שנקבעה לפני עשרים שנה, איננה תואמת את המצב העכשווי; את צרכי הבית ואת צרכי הסייעות בבית. לא היה יותר לגיטימי מאשר להביא תיקון לתקנון, להוריד מוועדת העבודה שטחי פעולה אלה או אחרים, להוסיף לוועדת הכלכלה שטחי פעולה אלה או אחרים לפי מה שחושבות הסייעות, לפי מה שחושב הרוב. זו זכותו של הרוב, אבל אינני חושב שזכותנו בוועדת הכנסת להפר את התקנון.

בא יושב-ראש הוועדה ואומר, כי מכיוון שהיה עומס בוועדת הכלכלה, העבירו דבר מסויים לוועדת הכספים.

היו"ר א. א. אנקוריון: לא אסרתי את זה. אסרתי שהעבירו לוועדה סינכרונית את חוק האיגוד השיתופי, שיש בו

600 מעיפים.

מ. זר:

אבל דיברת על הנימוק של עומס עבודה. אנחנו לא סדרן עבודה. יש תקנון. ברגע שכתוב דבר מה מפורשות בתקנון, אין רשות לוועדת הכנסת להפר את התקנון. אם יש ספק ספיקא בכתוב, אני מסכים שאנחנו יכולים לפרש כפי שאנחנו רוצים, אבל אסור לנו לעשות זאת שהדברים כתובים במפורש.

היושב-ראש אמר שגם ליושבת-ראש ועדת העבודה יש טענות. אינני חושב שזה מוסיף לנו יוקרה שיש טענות כלפי יושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר א. א. אנקוריון: יושב-ראש ועדת הכנסת איננו מחליט בעצמו. חמיד מחליטה ועדת הכנסת.

מ. זר:

אם הטענות של יושבי-ראש הוועדות מוצדקות, אין זה מוסיף יוקרה לוועדת הכנסת וליושב-ראש שלה. ההיפך מזה. אנחנו לא יושבים כאן כדי להרגיז מישהו או כדי לפגוע במישהו. אנחנו יושבים כדי שתהיה עבודה סדירה יותר, טובה יותר, אנחנו יושבים כאן כדי לברר טענות. לא צריך להתהדר בזה שגם ליושב-ראש ועדה אחרת יש טענות. אני חושב שגם ליושבת-ראש ועדת העבודה יש לעתים הצדקה לטענותיה, כי את מה שכתוב בתקנון יש לקיים.

ברגע שוועדת הכנסת חורגת מן התקנון, אין היא יכולה לדרוש באופן מוסרי מאף אחד אחר לשמור על התקנון. אלה החושבים שיש לתקן את התקנון, כיוון שהתקנון אינו מספק, יציעו תיקונים. אני משוכנע שזה לא ייעשה בכנסת השביעית, אבל צריך שהדבר ייעשה למען העבודה הטובה, הרוח הטובה. איזו הרגשה יש ליושב-ראש ועדה בכנסת לגבי יושב-ראש ועדה שניה - ולא חשוב מאיזו סיעה - כאשר מתנהל דו-שיח כזה, כאשר יושב-ראש ועדה בכנסת צריך לקום וללכת, כי נוזפים בו? איזה דמות תהיה לבית הזה? אחר הכל זה פרלמנט. נכון שכל העניינים בבית הזה הם פוליטיים, שום דבר לא נעשה לשם שמים, אבל גם בפוליטיקה צריך לגלות הבנה. אני לא חושב שיושב-ראש ועדה בפרלמנט צריך להיות נזוף על זה שהוא בא וטוען טענה מסויימת. איננו יושבים כדי לתת ייצוגים ליושב-ראש ועדה, אם הוא טוב או לא. אם ליושב-ראש ועדת הכנסת יש דעה שצריך לשנות משהו, ישנה. יש לו את כל האפשרויות, הוא יודע את הדרך. יביא תיקון לתקנון, אבל לא בצורה כזו.

היה רצוני שאלה החושבים שהתקנון אינו מספק, יתחילו לחשוב על תיקון התקנון ולא על העברת תפקידים מוועדה לוועדה בניגוד לכתוב. מה שכתוב במפורש אין לשנות, באשר למה שאינו כתוב - זכות הרוב לעשות מה שהוא רוצה.

מ. ביבי:

בכל מצב הסתהווה בוועדה או במליאת הכנסת אפשר לשמור על יחסים קורקטיים. נכון שיש לשמור על תקנון הכנסת - זה אמנם תפקידה של ועדת הכנסת, אך לא רק שלה, אלא של כל חבר-הכנסת - אבל צריך לראות את ההשלכות של הדברים האלה ולא צריכים להפוך דברים מעבר למה שהם. בסעיף 12 בתקנון, בהגדרה ענייני ועדת הכנסת כתוב: "תיחום ותיאום עבודת הוועדות". כלומר, על אף האמור בסעיף 12 לגבי התפקידים המוטלים על כל אחת מהוועדות, מוטל על ועדת הכנסת לתחם ולתאם את עבודת הוועדות.

אבל לא בניגוד לחקנון.

ב. זר:

בנוסף לכך.

ג. ביבי:

לכן נראה לי, שכאשר ועדת הכנסת דנה בהעברת נושאים לוועדה, שנראה היה שהיא לא הוועדה המתאימה, היא עשתה זאת במסגרת פיסקה זו של התייחום והתיאום. יכול להיות שיש איזו טעות במקום כלשהו, אבל איננו מלאכים. הטעות היא טעות, אבל לא צריך להציג את זה כך כאילו אנחנו מפרים באורח עקבי את חקנון הכנסת. את זה לא הייתי מרשה לעצמנו לומר.

אני כן מרשה לעצמי לומר דבר שהוא אולי לא נוח: איזה תפקיד צריכה לסלא ועדת הכנסת כאשר היא רואה שבוועדה מסויימת נתקעים למשל דברים?

לוועדת הכנסת אין שום מעמד בענין זה.

א. רוזיאל-נאור:

ג. ביבי:
אני מציג שאלה: מה תפקידה של ועדת הכנסת - באשרהאם להנתקתה זהההיום - בענין זה? זוהי שאלה שאנחנו צריכים לתת עליה את הדעת - ייתכן שמאוחר כבר בקדנציה זו - מה תעשה ועדת הכנסת כאשר היא מרגישה שבוועדה מסויימת, זו או אחרת, נתקעים דברים?

זה תפקידו של יושב-ראש הכנסת.

ב. ברעם:

אינני בטוח שזה תפקידו של היושב-ראש, זה לא כתוב. נראה לי שיש חלל ריק בענין זה.

ג. ביבי:

זה.

בפרלמנט הבריטי זו הפרדוגטיבה של הממשלה. הממשלה מכתובה בכמה זמן חוק

ב. ברעם:

יכול לעבור.

לא אוטומטית, אלא אם מפעילים לצורך זה חוק מיוחד, וצריך להחליט על כך.

ג. לורד:

ג. ביבי:
אני סבור שהחקנון לקוי בחסר, ובאותו חסר צריך לומר למייתהא הסמכות - אם ליושב-ראש הכנסת, אם לוועדת הכנסת. נראה לי שגם לוועדת הכנסת יכולה להיות הסמכות הזאת. כאשר דברים מתעכבים יתר על המידה, ובצורה לא מבורה בוועדות, יכול בעל הסמכות - אם זה יושב-ראש הכנסת, ועדת הכנסת או גורם אחר - להביא לכך שדברים מסויימים לא ימשיכו לעבור לאותה ועדה, מתוך הראייה הפשוטה שדברים אלה עלולים ללכת לאבדון.

הייתי מסכים ואומר: אל נראה צל הרים כהרים. נראה את הדבר הזה כדבר שנעשה מתוך רצון לסייע לעבודת הכנסת ותו לא.

אני חושב שנעשה עוול לחקנון הכנסת ואני מזדהה מילה במילה עם כל מה שאמר

ג. נסים:

חבר-הכנסת זר:

אם ועדת הכנסת, המופקדת על פי החקנון על תיאום ותייחום עבודת הוועדות, תפעל בניגוד למה שנקבע בחקנון עצמו באשר לתייחום, הרי שזה פוגע לא רק בחקנון הכנסת, לא רק בסדרי הבית, אלא ביחסים והליכות של הבית.

אני רוצה להתייחס לשאלה אם יש או אין עומס בוועדה זו או אחרת: באשר לחוקים שקראו להם פעם הנקברים בוועדות או הצעות לסדר היום כגלה אין להסתכל רק על ועדת הכלכלה. השתתפתי בדיון, בראשית הכנסת הלאשון של הכנסת הזו - כעת אנחנו בכנס האחרון של הכנסת הזו - בהצעת חוק רשות הר הזיתים, בהצעת חוק יחסי מסון בין בני זוג, בחוקהנוטריונים, וחכיתי ליום שבו אזכה לראות בקריאה השניה והשלישית.

חוק הנורטיונים ירד מן הפרק.

היור א. אנקוריון:

ב. נסיים:

הוא הוקפא. האם חוק יחסי מסוין בין בני זוג הוקפא? האם חוק רשות הר הזיתים הוקפא? לא. מדוע אנחנו מסתכלים רק על ועדת הכלכלה? כמה ישיבות דנתם בוועדת החוקה, חוק ומשפט על יחסי מסוין בין בני זוג? אני חבר ועדת העבודה. בראשית הכנס הראשון של הכנסת הזאת התחלנו לדון בהצעת חוק חוזה עבודה. הצעת חוק זו נידונה כבר במליאת הכנסת בכנסת הקודמת וגם עברה את הדיון הראשון בוועדת העבודה של הכנסת הקודמת וחל עליה חוק הרציפות. אנחנו עכשיו כבר בכנס האחרון של הכנסת הזאת. כלומר, שש שנים מובחת הצעת החוק הזאת בוועדת העבודה. ויש גם הצעות לסדר היום, שלי ושל חברי, המונחות בוועדת העבודה שבתיים-שלוש. איפה המסקנות להן? ובוועדות אחרות איין? מדוע צריך להתייחס רק לוועדת הכלכלה? אומר לי חבר-הכנסת צימרמן שאפילו בוועדת הפנים זה קיים.

ג. צימרמן:

חוק חופשת קיץ.

ב. נסיים:

"כמות העבודה" - ממש נוגע ללב, כאילו כל הפרות התקנון בעשות סתוך גישה של רחמנות; מעבירים מוועדת הכלכלה לוועדת הכספים, שאינה עמוסה כלל. האם אי פעם כאשר החלטנו - והחלטנו הרבה פעמים: בענין אדמות שנלך, בענין חוק נכסי נפקדים, בענין חוק הספנות, בענין חוק האיגוד השיטופי, בענין הפיקוח על אניות, שכולם שייכים לפי התקנון לוועדת הכלכלה - האם כאשר החלטנו לגביהם העלה מישהו את הטענה, כי הואיל וועדת הכלכלה עמוסה אנחנו מעבירים את הנושא באופן יוצא מן הכלל לוועדת הכספים המייחלת לעבודה, כי אין לה? הלא הנימוק הוא: הנושא שייך לוועדת הכספים. ועל מה נאמר שייך לוועדת הכספים? על מה שבמפורש חרץ התקנון כשייך לוועדת הכלכלה. איך אפשר להתייחס כך לענין הזה? צדק יושב-ראש ועדת הכלכלה שבא להתאונן. הוא היה צריך לצזוף בבו.

הי"ד א. אנקוריון:

הוא בזף.

ב. נסיים:

אם כך עשה, יפה עשה, על שום שבניגוד להוראות ברורות ונחרצות בתקנון מעבירים, שלא כדיון, שלא בצדק, שלא בהגיון לוועדות אחרות עצינים הקשורים בוועדת הכלכלה.

אני מציע לכן, שבסכם ונאמר, שאנחנו מצטערים על כמה ליקויים שהתבטאו בהעברות של נושאים של ועדת הכלכלה לוועדות אחרות, ואנחנו מקווים כי מכאן ואילך נפעל לפי התקנון.

ד. ארזי:

כאשר אני קורא היום את הפרק של התקנון הדין בוועדות ומפתכל על החלוקה, מוזכר לעין הדבר הבא: ועדה שלגביה כתובות פחות מליים, מוגדרת יותר. למשל: ועדת החוץ והבטחון: מדיניות חוץ של המדינה, כוחותיה המזוינים ובטחונה. ועדת החוקה, חוק ומשפט: חוקת המדינה; חוקי יסוד; חוקים וסדרי משפט. לעומת זאת ועדות שלגביהן יש הרבה ניסוחים, מקופחות הרבה יותר. מבחינה זו זכתה ועדת הכנסת להרבה מאד ניסוחים. מוטלות עליה הרבה מאד פונקציות, בכלל זה פונקציות רגישות מאד - תלונות על חברי כנסת, שכר חברי הכנסת ועוד. ועדת הכנסת היא הפאסיבית והקצונה של הוועדות. מכך אני מסיק מסקנה, שהמחוקק המקורי של התקנון סבר שיש משקל ציבורי לוועדה זו, והייתי אומר גם משקל מוסרי רב צומף למשקל שיש לכל ועדה.

אין כל ספק שהכנסת היא גוף פוליטי, שיש בה מפלגות פוליטיות ואינטרסים פוליטיים. אין כל ספק שגם בוועדה זו, כמו בוועדות אחרות, יש תמיד אספקטים מסויימים - לא לוועדה כוועדה, אלא לבציגים היושבים בה - ולא פעם מתקבלות החלטות על חודו של קול בגלל גישות פוליטיות מסויימות. היינו עדים לכך גם לפני שבוע, כאשר קיבלנו את ההחלטה על פירוש פעיף 117.

ב. נסיים:

ההכרעה היתה מאד תקנונית.

הי"ד א. אנקוריון:

כל אחד הצביע לפי הכרתו, וההחלטה היא החלטה.

ד. ארזי:

אני אומר כל זאת, כי ללא כל ספק צריכה ללוות אותנו ההרגשה שוועדת הכנסת צריכה לשמור על התקנון, ואני אומר זאת לא כמי ששם את עצמו צדיק. בעת הדיונים

ר. ארזי:

עומדים בפני כולנו אספקטים פוליטיים שונים, המהווים לא פעם גורם בהכרעות אלה ואחרות.

אבל אני שואל את עצמי: מה התכלית בכך שנדון בעניין זה עכשיו? לי אין ספק שפרק הוועדות בתקנון התיישן. מתוך הבטחה שיש לי בכנסת הששית והשביעית נוכחתי לדעת שהחלוקה הזאת התיישנה, ואפשר לתת כמה דוגמאות. גם העול המוטל על חברי הכנסת היושבים בוועדות השונות איננו שווה. אי אפשר לומר שעל ועדת הכנסת מוטל עומס גדול. בדרך כלל אנחנו יושבים פעם אחת בשבוע. לפעמים, כשיש דברים מיוחדים, מקיימים עוד ישיבה בשבוע. לעומת זה יש ועדות שעל חבריהן מוטלת מעטפה כבדה מאד, כמו ועדת הכספים, ועדת החוקה, חוק ומשפט. אני יודע שבין חברי הכנסת השונים, ללא הבדלי סיעות, קיימת מחשבה על הצורך בשתי ועדות כספים מקבילות, שתהיה ביניהן חלוקה מסויימת. אני יודע שבוועדת החוקה, חוק ומשפט, שאת עבודתה ראשי מכיר, נגמדת את הכנסת הזאת בגרעון: נשארים כמה חוקים שעדיין לא טיפלנו בהם, ואינני יכול להטיל את האשמה לא על היושב ראש הנוכחי ולא על היושב-ראש הקודם, בן סאיר זכרוננו לברכה. לתעדת הפנים, למשל, יש ועדת משנה לאקולוגיה - נושא שהפך לנושא מרכזי הנוגע לכל המשרדים. ייתכן מאד שבכנסת השמינית יצטרכו להחליט על ועדה מיוחדת לאקולוגיה. אין ספק שצריך יהיה גם לבחון את התחומים בין ועדת הכספים לבין ועדת הכלכלה, כי יש תחומים קרובים כל כך זה לזה, דבר המביא במידה רבה להתנגשות.

לא הייתי נוכח בזמן שקרטה התקריט בין שני יושבי הראש, אבל אין לי ספק שאם קרטה תקריט, היא היתה פרי אי הבנה. אני יודע ששני יושבי הראש האלה מכבדים את הזולת ושאיש לא התכוון לפגוע ברעהו. אבל אם נחוצה בכל זאת מסקנה מן השיחה שהתקיימה פה - ואני סבור שהשיחה הזאת צריכה להתנהל באופן ענייני ביותר - הרי טבעי ביותר והגיוני ביותר שנקבע בשלב זה דבר אחד: ועדת הכנסת סבורה, שלקראת הכנסת הבאה צריך שתהיה בחינה מחודשת של חלוקת הוועדות ותחום תפקידיהן.

י. נחושתן:
אני מציע שהוועדה תחליט, כי היא מבקשת מיושב-ראש הוועדה, חבר-הכנסת אנקוריון, להתנצל בפני חבר-הכנסת שכטרמן על דברים שמהם משתמע כאילו הוא נוזף בו על פיגור בעבודת ועדת הכלכלה.

ב. ברעם:
אינני מבין את מטרת הדיון ואת תוכן הדיון. אני מבין שחבר-הכנסת שכטרמן רשאי לבוא לוועדה, כשמדובר בעניין המעוגן בתקנון כשייך לוועדה שלו, ולתבוע שהעניין אמנם יועבר לוועדה שלו. אינני מכיר פרקטיקה שיושב-ראש ועדה יכול לטעון באופן טוטלי, שוועדת הכנסת קיפחה אותו. אני יושב בוועדה זו כ-14 שנים ואינני זוכר מקרה כזה. אם הוא מבקר אותנו, סותר לנו לבקר אותו. אם הוא מבקר אותנו, שעשינו עוול לוועדת הכלכלה, סותר גם לנו להגיד איך עובדת ועדת הכלכלה. אין שום חשיבות. לא כתוב בתקנון שאסור לבקר יושב-ראש.

התקנון באמת מיושן. אם אנחנו קוראים בפעיקטן (3) את תפקידי ועדת הכלכלה, אנחנו רואים שלמעשה היא עוסקת בכל: מסחר ותעשייה; אספקה וקיצוב - דבר שכבר לא קיים; חקלאות ודיג; תחבורה על כל ענפיה; איגוד שיתופי; היכנון ותיאום כלכלי; פיתוח; זכויות המדינה ואפוטרופסות על הרכוש; האם ועדת הכלכלה דנה אי פעם, במשך 14 שנה, על עניין של זכיון? עד כמה שידוע לי, לא.

ג. נסים:
זה אומר שהבעיה היא ארוכת ימים ועיוות התקנון הוא ישן נושן.

ז. ציטרמן:
אם פטכונות ועדת הכלכלה כל כך רחבות, למה היא לא עוסקת כל כך באופן יחסי?

ב. ברעם:
אם אנחנו רוצים להיות נאמנים לכתוב בתקנון, הרי כתוב בפעיקטן קטן (ב) בפעיקטן 12: הכנסת רשאית לבחור מזמן לזמן ועדות קבועות נוספות. זאת אומרת, שאם אנחנו חושבים שהועדת הכלכלה לא צריכה לדון בחוק האיגוד השיתופי - ואני חושב כך - סותר לנו לבחור ועדה מיוחדת לצורך זה.

ט. ברעם:

מעייף קטן (ג) באותו סעיף 12 אומר עוד יותר: "ועדת הכנסת היא המוסמכת לפסוק בחילוקי דעות בענין מסכויים הנוגעות". האם מעייף זה סותר את מה שכתוב לפני כן? לא. כששר מסויים מציע להעביר את הנושא לוועדה אחרת, אין המליאה פוסקת, אלא מעבירים את הענין להכרעה לוועדת הכנסת.

צריך לתקן את התקנון ולהתאים אותו יותר למציאות, אבל גם אז יתעוררו בעיות. למשל: לחוק נכטי נפקדים יש אספקט כשפי מסדרגה ראשונה. האם בתקציב, בהעברות של 50 אלף לירות מסעיף לסעיף, צריכה להחליט ועדת הכספים, ואילו לגבי חוק שצריך לחייב את המדינה בהוצאה של 200-500 מליון לירות לא יהיה זה במסכות ועדת הכספים להחליט? האם יש בזה הגיון, רק משום שזה כתוב בתקנון?

אינני מציע שום גזירות ושום התנצלויות. צריך להיות סיכום אחד: להמליץ בפני ועדת הכנסת בכנסת השמינית, שתיתן דעתה סתם על קביעת תחומי המסכויים והתפקידים של הוועדות השונות וגם על השאלה מה צריך להיות מספר הוועדות. גם הוועדה המסדרת של הכנסת השמינית תצטרך לתת דעתה על כך. אני מבקש מחבר-הכנסת נחושתי ליותר על ענין ההתנצלות.

י. נחושתי:

לא. הייתי מיותר, לו היית מבקש מחבר-הכנסת אנקוריון להתנצל באופן אישי.

ט. ברעם:

הייתי מייגע לחבר-הכנסת אנקוריון שלא להביא ענין זה כלל לוועדת הכנסת. זהו ענין לבירור בין שני יושבי-ראש הוועדות. אני מציע להשאיר את הענין לחבר-הכנסת אנקוריון ולחבר-הכנסת שכטרמן. יסתדרו ביניהם.

הי"ר א. אנקוריון:

המברתי בפתח הדברים מדוע הבאתי את הענין: בקשר לנושא של מכירת אדמות שנלר, שבו רצה חבר-הכנסת שכטרמן להישמע בוועדה, כתב לי גם מעין קובלנה כללית על ועדת הכנסת. אמרתי לו שאם יש לו לומר משהו בענין זה, יאמר אותו באוזני הוועדה. אינני מקבל שהיה זה משגה. היות ובכל דיון על השאלה לאיזו ועדה יעבור נושא מסויים אנחנו דנים באופן ספציפי במקרה הטוב ובפנינו ואיננו מחליטים החלטה כללית, אין מקום גם עכשיו להחלטה כללית, אבל לא מזיקה שיחה כעין זו שהיתה. נראה לי שהטון הכללי שהשתמע פה, שיש לבחון מחדש את חלוקת הוועדות ואת חלוקת הפונקציות ביניהן, איננו ענין בשביל הכנסת השביעית ולא אנחנו נוכל להחליט על כך.

אשר להצעה להתנצל בפני חבר-הכנסת

שכטרמן: בפתח דברי המברתי - ואפשר לקרוא זאת בפרוטוקול - שבכל מקרה, שבו נדון בוועדת הכנסת לאיזו ועדה יש להעביר נושא מסויים, החליט כל חבר הוועדה לפי מיטב הבנתו. באופן מיוחד עמדתי על ענין האיגוד השיטותי והמברתי שהנימוק העיקרי להעברת חוק זה לוועדה מיוחדת היה - הכמות הגדולה של המעייפים והיספנו הגדול של חוק זה. אמרתי שאני בטוח כי לו היה חוק זה עובר לוועדת הכלכלה, היה קורא אחד מהשניים: או שוועדת הכלכלה היתה מטפלת בחוק באופן אינטנסיבי - דבר שהיה חוסם בעדה את האפשרות לעבור על נושאים אחרים; או שלא היתה מתחילה כלל בחוק זה. אחר כך אמרתי מפורשות, כי להבדיל ממה שאמרתי בתור יושב-ראש הוועדה יש לי להוסיף כמה מלים בתוך חבר הוועדה על אחריותי אני, ואני אחראי על כל מילה שאמרתי בענין הזה. אני מבין שיש חברי כנסת שאינם שבעי רצון מכך, אבל לי באופן אישי יש טענות לוועדת הכלכלה, ושאלתי: מה קרה לחוק הליכות המסחר? מה קרה לחוק מועצת הפירות בוועדת הכלכלה? על כך ששאלתי שאלות אלה בעלב חבר-הכנסת שכטרמן ועזב את הישיבה. עכשיו מציע חבר-הכנסת נחושתי שינזפו ביושב-ראש הוועדה שאמר את הדברים הללו. אני יכול לנזוף בחבר-הכנסת נחושתי על שהשתמש במלה "מכוער", אבל עד כדי כך לא הגענו, שאין לחבא הוועדה חוסר ביטוי, ואם הוא אומר את אשר עם ליבנו, יבואו ויאמרו לו: הוועדה נוזפת בך.

אני מציע לוועדה שלא נחליט דבר

בנושא זה. לא נחליט עכשיו לתקן את התקנון, גם לא נחליט החלטה כללית כיצד לפעול במקרה זה או אחר, כי איננו יכולים להחליט אחרת מהכתוב בסעיף 12. אם חבר-הכנסת נחושתי יעמוד על כך שהוועדה תבקש מחבר-הכנסת אנקוריון להתנצל בפני חבר-הכנסת שכטרמן, אעפ"י זאת להצבעה.

אני מבקש לקרוא את הצעת. מסרת
אותה בכתב.

י. נחשתן:

אקרא: ועדת הכנסת מחליטה לבקש
פיושב-ראש הוועדה להתנצל על דבריו,
שהם משתמע כאילו ועדת הכלכלה איננה מפלגה את תפקידה כראוי.

היו"ר א. אנטוריון:

אני מציע לחבר-הכנסת נחשתן לא
להעמיד את הצעתו, כי אם לא תקבל,
תשתמע מכך נזיפה בפיושב-ראש ועדת הכלכלה. למה לסבך את העניינים?

פ. ביבי:

האם יש לך הצעה אלטרנטיבית?

פ. נסים:

שמענו את פיושב-ראש ועדת הכלכלה, ובנו
העת ניתן דעתנו על העניין הזה.

פ. ביבי:

אתה לא מציע אלטרנטיבה.

פ. נסים:

אני מציע לא לקבל שום החלטה. ניתן
לפיושב-ראש הוועדה את הקרדיט לברך
את התקרית, שהיתה לפעשה תקרית בין שני פיושבי-ראש של ועדות.

ר. ארזי:

אני מבין שהצעתך אומרת להשהות את
העניין עד לישיבה הבאה, ובישיבה הבאה

צ. צימרון:

תקבל הוועדה דיווח.

אם אני מבין את הצעת חבר-הכנסת ארזי,
הרי שהוא מציע לדחות את ההצבעה

י. נחשתן:

וההחלטה. לכך אני מסכים.

אינני מסכים, אבל אם אתם רוצים, בבקשה,

היו"ר א. אנטוריון:

ב. חוק שכר חברי הכנסת (תיקון מס' 9), תשל"ג-1973

הצעת חוק קצרה זו היתה בוועדה בדיון
מוקדם, העברנו אותה לכנסת לקריאה ראשונה, ובשבוע שעבר הביא אותה לקריאה
ראשונה חבר-הכנסת ברעם והיא אף קיבלה את אישור הכנסת בקריאה זו.
אם אין התנגדות, נאשר אותה לקראת הבאתה לקריאה שניה ושלישית בפליאת
הכנסת.

החלט: לאשר את הצעת חוק שכר חברי הכנסת
(תיקון מס' 9), תשל"ג-1973.

אני רוצה לבקש בהזדמנות זו החלטה
של ועדת הכנסת בעניין הבא: ששום פה-
נחשבנו עד לכנסת הרביעית כעצמאיים וכתוצאה מכך נוצרה עובדה, שאין
משלמים מס מקביל - חבד שעלול להביא לנו תקלות. לאור זה שיש כבר גיוס
חוק המחייב לשלם מס מקביל, אני מציע שוועדת הכנסת תחליט להורות
לגזברות לשלם מכאן ואילך מס מקביל.

פ. ברעם:

פראשון באפריל.

פ. נסים:

פראשון באפריל, בהתאם לחוק הפרייט.

פ. ברעם:

החלט: ועדת הכנסת מחליטה בחיוב על העקרון
של תשלום מס מקביל.

הניסוח הסופי של החלטה זו ייעשה
על ידי הוועדה קיסרון ועל ידי פיושב-ראש

היו"ר א. אנטוריון:

הוועדה.

ג. פניית פיושב-ראש ועדת הכספים שהצעת חבר-הכנסת י. בדר בדיון במגן
נכסי נפקדים (פיצויים), תשל"ג-1972 היא בגדר נושא חדש

קיבלתי מכתב פיושב-ראש ועדת הכספים,
חבר-הכנסת קרגמן, בו הוא כותב: בעת הדיון בהצעת חוק נכסי נפקדים

א. אנקוריון:

(פיצויים) הידם בוועדת הכספים, הזיע חבר-הכנסת י. בדר את ההצעה הרצופה בזה. היועץ המשפטי לממשלה טען שזה "נושא חדש". בהתאם לסעיף 94(א) לתקנון הכנסת מבקש את החלטת ועדת הכנסת בנדון.

חבר-הכנסת בדר מבקש להוסיף סעיף לחוק, האומר: "אחרי סעיף 20 יבוא סעיף זה: 21. א. לא ייעשה תשלום על פי חוק זה אלא אחרי שהובטח תשלום פיצויים נאותים בשל רכוש של עולה מעיראק או ארצות ערב אחרות, שהוחרם או הוקפא בארצות אלה. ב. תוך ששה חודשים מיום היכנס חוק זה לתוקפו, תערוך הממשלה רישום התביעות של הזכאים לפיצויים על פי סעיף קטן (א). ג. שר המשפטים רשאי להתקין תקנות, באישור ועדת הכספים, בדבר רישום התביעות לפי סעיף זה."

ב. קיסרון:

הטענה שההצעה של חבר-הכנסת בדר היא בגדר נושא חדש לא היתה של היועץ המשפטי לממשלה, אלא של חברי הוועדה, ובעיקר של יושב-ראש הוועדה, שביקש מפני להציג את הענין בשמו. יש לזכור גם ליועץ המשפטי לממשלה, לסעון טענה זו, כי בסעיף 94(א) בתקנון כתוב במפורש שגם נציג הממשלה רשאי לכך, אך במקרה זה לא הממשלה העלתה את הטענה של נושא חדש, אלא יושב-ראש ועדת הכספים וחברי ועדה אחרים.

פירושה של ההצעה שפיצוי חבר-הכנסת בדר היא - דחיית תשלום הפיצויים עד שיובטח פיצוי נאות בשל רכוש של עולה מעיראק או מארצות ערב האחרות. הטענה הטובה ביותר שהצעה זו היא בגדר נושא חדש כלולה בשלוש השורות הראשונות בדברי ההסבר לחוק. שם נאמר: "מטרת החוק המוצע היא לשפות את תושבי ישראל, בשל פקדעין שהיו בבעלותם או בהחזקתם, ואשר הוקצו בעבר לאפוטרופוס לנכסי נפקדים". זו מטרת החוק שהציעה הממשלה לכנסת ושהועברה לוועדת הכספים - למת אשדות לשפות את תושבי ישראל, ותו לא. הצעת חבר-הכנסת בדר עוסקת בנושא שנובד ביותר, אך זהו נושא אחר לגמרי - הנושא של רכוש יהודים בארצות ערב.

אגב, אפשר גם לסעון שעצם הניסוח של הצעת חבר-הכנסת בדר שולל בכלל את החוק שתוכנו ולכן ההצעה היא מסולה לפי תקנה 97(ג), בה נאמר: "הסתייגות אינה יכולה לשלול את עצם החוק".

א. רזיאל-נאור:

זו לא הסתייגות.

ב. קיסרון:

זו הצעה שתיהפך להסתייגות.

ג. נסים:

אולי יקבלו אותה בוועדה?

ב. קיסרון:

לא הסתפקתי רק על טענה זו, אבל אפרתי שאפשר לסעון גם אותה.

פנייתו של יושב-ראש ועדת הכספים ושל חברי ועדה אחרים היא, שהצעת חבר-הכנסת בדר חורגת מן הנושא של הצעת חוק נכסי נפקדים (פיצויים). יושב-ראש ועדת הכספים מבקש מיושב-ראש ועדת הכנסת להחליט בהתאם.

י. בדר:

אני מוותר על סעיף ב' ו-ג' בהצעתו ומדבר רק על סעיף א', המתכוון לתאריך התשלום, סעיף זה אינו מטיל על הממשלה שום חובה בכל הקשור להתקנת תקנות או לדאגה לעולים מעיראק. הוא קובע דבר אחד בלבד: כל עוד לא הובטח תשלום פיצויים נאותים בשל רכוש של עולים מעיראק או מארצות ערב אחרות לא ייעשה תשלום על פי החוק הזה. אם זה לא במסגרת החוק - שהוא עצמו קובע בסעיפים שונים מועדי תשלום - אינני יודע מה יכול כן להיות במסגרת החוק. ניסחתי את סעיף א' בצורה כזו, שלא יכניס שום דבר נוסף לחוק, אלא רק ידחה את מועד התשלום. בכל החוקים אנחנו קובעים מועדי תשלום. גם בחוק זה יש סעיפים על מועדי תשלום. אם אני אומר שמועד התשלום לא יהיה בתאריך מסויים, אלא בתאריך אחר, האם זה בגדר נושא חדש?

ד"ר קיסרון אומר שהצעתו מכשילה את כוונת החוק. הרי הממשלה מצהירה שיש לצפות לשלום, שהשלום עומד מאחורי הדלת. איך אפשר אם כן להגיד שדחיית התשלום עד לשלום, העומד כבר על הסף,

י. בדר:

מכשילה את כוונת החוק? אי אפשר לטעון זאת, אלא אם מישהו יגיד, כמו שאמר דיין, שהשלום לא יבוא בדור הזה ובדור הבא.

במסגרת הדיון על החוק הזה קיבלה ועדת הכספים משלחת של עולי עיראק ושפעה אותם. האם שפעה אותם כדי לרמות אותם? כנראה היה סבור יושב-ראש הוועדה, שהזמין אותם לפי בקשתם, שיש איזה שהוא קשר בין הפיצוי עבור נכסי יהודי עיראק לבין חוק זה, ואני חושב שיש קשר, אלא אם כן יש מטרה אחרת להבאת חוק זה עכשיו, אחרי עשרים וחמש שנים שלא נעשה דבר בענין זה. אין זה מקרה שחפשיה חודשים לפני הבחירות מביאים חוק כזה, ויודע מי מצפה לקולות מסויימים בעיר הקודש ירושלים. אם הכוונה היא זו, הייתי מבין שהצעת היא בגדר נושא חדש, אבל הכוונה היא לא זו. הכוונה היא להכניח תשלומים אבל לא דווקא בקיץ 1973, ולכן הצעתי אינה מכשילה את החוק, היא רק דוחה את התשלום עד לשלום העומד כבר על הסף. אם יש אנשים המעוניינים בכרוונה השנייה של הצעת חוק, שהתשלום יהיה דווקא בקיץ 1973, הרי שלכוונה פרלימנטית ברוחה זו הצעתי מנוגדת. אבל לא זו הכוונה המוצהרת של הצעת החוק, ורק הכוונה המוצהרת של הצעת החוק היא הקובעת.

פ. נסיים:
דווקא חברי סיעתו של חבר-הכנסת קרגמן השפיעו דברים ברורים במליאת הכנסת ברוח הצעתו של חבר-הכנסת בדר. חבר-הכנסת ביבי דיבר ברוח זה.

י. נחושתי:
גם חבר-הכנסת יזהר הררי.

פ. נסיים:
ועוד שניים-שלושה נואמים. בדיון אמרו שיש לכלול בחוק הנראה כזו, ושר-המשפטים בתשובתו אף התייחס לכך. כיצד אפשר לומר שזה נושא חדש? זהו דבר מהותו של הנושא, מה גם שמדובר על מועד תשלום. כל חוק הכרוך בהוצאה כספית מטעם המדינה קובע מועדים. לדוגמה: בחוק ביטוח לאומי, נכות, יש מועד לתחילת תשלומים מסויימים. המועד הוא לא בבוא השלום, אלא ב-1 באפריל 1975. אין אדם שיחלוק על כך שהשלום יכול לבוא לפני כן.

מה אתה רוצה מדר קיסרון, שהוא פקיד, יועץ משפטי? שר המשפטים עצמו אמר במליאת הכנסת: "היו כל מיני תוכניות או מחשבות ושיקולים בקשר לתיקון הזה שדיברתי עלינו זה עתה. היה מי שקיווה ורצה שתקום רשימת מועמדים לקראת הבחירות לעיריית ירושלים של קבוצת תושבים ממזרח ירושלים; היה מי שניסה להשפיע ולהביא לידי סידור שכל רשימת מועמדים לעירייה תכלול מספר מועמדים מקרב תושבי מזרח ירושלים; והיו כמובן אלה שהסתפקו בדלית ברירה בהשתתפות בפועל של למעלה מ-7,000 תושבי מזרח ירושלים בבחירות לעירייה". והוא ממשיך: "אולם נראית לכל כסביבה ההצעה, שכל תושבי מזרח ירושלים, אשר השתתפו בהצבעה, הצביעו בעד רשימת המערך, שבראשה עמד ראש העירייה מר שדי קולק". ועוד: "בחודש פרס יצאה זו מנה אלי ראש העיריית ירושלים וביקש לדאוג לתיקון חוק הבחירות באופן שארבעת השנתונים שהגיעו לבגרות מאז 1969 יוכלו גם הם אוטומטית ברשימת הבוחרים. מכאן הצעת החוק שאני מביא היום מטעם המשלה בפני הכנסת."

כלומר, השיקולים האלה גלויים לעין, נאמרים בריש גלי מעל במת הכנסת. אני קורא את דבריו בלי פרשנות.

ברור שהצעת חבר-הכנסת בדר היא קביעת מועד לתשלום. אמנם מועד לא מוגדר, אבל זו קביעת מועד.

פ. ברעם:
אפשר להגיד גם "אחרי ימות המשיח".

פ. נסיים:
האם אתה לא מאמין שהשלום יבוא?

איש אינו יכול להעלות על הדעת שהצעה שיש בה אך ורק קביעת מועד תשלום, מועד של הוצאת כספים, היא בגדר נושא חדש. יכולים לומר שלא רצוי לדחות את מועד התשלום עד בוא הסכם השלום, אבל לא יכולים לומר שזה נושא חדש. יכולים לחלוק, לתקוף במזרח ירושלים את סיעת גח"ל על שהיא מציעה הצעה כזאת. אבל האם יכולים לומר שזה נושא חדש?

אשר לפירוש שנתן ד"ר קיסרון לסעיף 97(ג) של התקנון: בראש וראשונה לא מדובר בהסתייגות. עדיין לא הגיע שלב של הסתייגות. מדובר קודם כל בהצעה שהוגשה להצבעה, לפני שמאשר לדעת אם תהא להסתייגות אם לאו.

גם אם מדובר היה בהסתייגות, הרי תקנה 97(ג) אופרת: "הסתייגות אינה יכולה לשלול את עצם החוק". מה פירוש שלילת עצם החוק? כאשר מבטיח להכניס לחוק - כמו שניסו בחוק ד' הונס ובחוקים אחרים - הרי סעיף האומר, שחוק זה לא יופעל. חבר-הכנסת פיקדניס רצה להכניס סעיף לחוק שבו סכסוכי עבודה האומל, שחוק זה לא יופעל. זוהי הסתייגות השוללת את עצם החוק, אבל לא הצעתו של חבר-הכנסת בדרך שיש לדחות את פועד התשלום. האם קביעת פועד יש בה שלילת עצם החוק? אינני מאמין שזה הפירוש שד"ר קיסרון יהיה מוכן להפסיק לתמוך בו.

י. בחושתו:
זה לא פועד סתם, אלא תנאי פוקדס. פועד זה בכח ינת נושא זר? בחוק הביטוח הלאומי קבעו למשל שאדם פלוני יהיה זכאי לפיצוי רק אם ביטח את עצמו. כלומר, קבעו תנאי פוקדס לתשלום פיצויים. כך גם כאן. סעיפים לקבוע תנאי פוקדס לתשלום הפיצויים. אין זה זר לנושא של החוק עצמו. למען פשוט לא נוח להצביע באופן גלוי נגד הצעה זו ולכן בחרו בדרך הזו של "נושא חדש". הרי אפשר היה להוריד את ההצעה בהצבעה, אבל לא נוח למען להצביע נגדה, לא נוח לו הדבר כלפי יהודי עיראק ומצאנו את הפסגה של "נושא חדש". זה לא נושא חדש. פועד לחבר הוועדה להציע תנאי פוקדס לביצוע החוק, מה גם שחבר-הכנסת בדרך ויתר על שני סעיפים בהצעתו, שיש בהם הוראה אופרטיבית, ועומד רק על התנאי הפוקדס שלא ישלמו פיצויים עד שלא יוכח תשלום פיצויים ליהודי עיראק. מפילא הצעת החוק עצמה מדברת על תחילת תשלום הפיצויים ב-1980, אז מה החבותה הגדולה פה? הבעיה כפי שהוצגה על ידי ד"ר קיסרון אינה יכולה לעמוד בפני האגיון ולא בפני הטיעון המשפטי. אני תומך בהצעת חבר-הכנסת בדרך.

ב. ביבני:
הייתי תומך מאד בהצעת חוק. שהיה פגיש חבר-הכנסת בדרך או בר-כנסת אחר, שבה היה נאמר כי יפוצו יהודי ארצות ערב על רכושם בארצות ערב.

ז. שובל:
לא צריך לדבר רק על רכוש יהודי ארצות ערב, אלא על רכוש יהודי בארצות ערב, כי יש גם רכוש של יהודים ארץ-ישראלים בארצות ערב שהגורם וששוויון עשרות מליונים.

ה. ביבני:
לא נראה לי התיקון שמציע חבר-הכנסת בדרך, על אף כוונתו הטובה, פשוט שיש לבדוק ענין שהחוק הזה יתקבל כמו שהוא מבחינה פדינית וגם לאומית. אם אנחנו רוצים לדאוג - ולדעתי אנחנו צריכים לדאוג - לרכוש היהודי בארצות ערב, הרי עדיין ייוותרו בידי המשלה ישראל מליארדים של רכוש, שיועך, של ערבים שברחו מן הארץ ואינם תושבי ישראל. אפשר להציע הצעת חוק שתחייב את המשלה לשלם לאותם יהודים מתוך אותם נכסים. הצעה זו העליתי לא פעם פעם במת הכנסת, ואין קול ואין עונה. אפשר בהזדמנות זו, כאשר אנחנו דנים בחוק הזה, לשפל בנושא כל כך מסובך וכל כך רגיש.

א. רזיאל-נאור:
פועד לא להתחיל לשפל בו?

ה. ביבני:
כי אנחנו רוצים לתלות בדבר שאיננו שייך לענין דבר אחר.

ה. נסיים:
אתה העלית זאת בדברך. ככליאת הכנסת ודרשת זאת אפילו כתנאי.

ה. ביבני:
אפרתי שנראה לי שיש לאפשר, יחד עם החוק הזה, גם מתן פיצויים, ולו חלקיים, ליהודים בארצות ערב. לא כרכתי את בדיקת ההצעה עם מתן הפיצויים האמורים, כי אני מבחין בין הדברים. נראה לי שזכותם של יהודי ארצות ערב לקבל כיום פיצוי, ולו חלקי, על רכושם, מה עוד שיש אנשים שהותירו שם רכוש ואשר בארץ אינם מסודרים עדיין, ואפילו לא כמעט עולים חדשים. אבל ענין זה אינו יכול להיות כרוך בביצועו של החוק הזה, שיש ענין פדיני ולאומי לבצעו. לכן נראה לי שהתיקון המוצע איננו במשהו פניני והוא נושא חדש.

ג. ארזי:

אני משתומם מאד על חבר-הכנסת בדר, שהוא משפטן מובהק כל כך, הרוצה לפגוע בתורת המשפט. למדנו בתורת המשפט הרופי, שלא יכול להיות דבר הקשור בתנאי כשהתנאי איננו מוגדר. אני יכול לחשוב שהשלוש עמודי מאמורי הדלת, אבל איך אני יכול לדעת אם יהיה הסכם שלום עם ירדן אבל לא עם מצרים; עם מצרים אבל לא עם ירדן. אולי הוא יהיה עם עירק, אבל לא עם סוריה; אולי עם סוריה, אבל לא עם עירק. אולי יהיה הסכם שלום עם פרוקו, אבל לא עם תוניס; אולי עם תוניס ולא עם פרוקו. איך אפשר להעלות על הדעת, מבחינה משפטית שהורה, שכנסת ישראל תחוקק חוק ותתנה את ביצועו בדבר שאיננו תלוי בו?

אם מדובר במשאלת לב, הרי חבר-הכנסת

בדר אינו חושד באף אחד מן המסובים כאן שאיננו רוצה להגיע לשלום או שאיננו רוצה שישלמו פיצויים עבור רכוש יהודי בארצות ערב. אבל להניח חוק כזה? הרי זה הופך את הקערה על פיה. ברור שלא צריך להביא הסתייגות כזו לכנסת, כדי שהכנסת תצביע אחר כך נגדה. חבר-הכנסת נסיים, האם אתה רוצה שיהיה בכנסת רוב אחד הסעיף הזה ושישתמע שהרוב בכנסת איננו רוצה בכך?

א. רוזאל-נאור:

אנחנו רוצים שיצביעו בעד.

ג. ארזי:

אני פונה לחבר-הכנסת בדר כמשפטן וכאדם הרוצה בשלום ושאיןנו יכול

לקבוע את תאריך השלום: אל נעמיד את המחוקק הישראלי בצורה מגוחכת.

מ. ברעם:

אני פונה לסייעת גח לאשיורידו הצעה זו, וקודם כל מנימוק פוליטי. אם

באמת תצביע הכנסת נגד הצעת חבר-הכנסת בדר, האם יוסיף הדבר ליוקרת תביעתנו לפיצויים בארצות ערב? זה בוודאי יחליש אותה. אם נצביע בעד הצעה זו, פירושו של דבר ביטול החוק; פירושו כאילו חוקקנו חוק בוודאות חובה ויחד עם זאת כללנו סעיף האומר שכל אחד יכול להכריז שביתה. לו היה חבר-הכנסת בדר מצביע תאריך של שנת 3,000, איש לא היה יכול לשערן שזה בגדר נושא חדש, כי זה תאריך. מה שמצביע חבר-הכנסת בדר זו התניה, וסעיף זה של התניה הוא מבחינת נושא חדש, כי הוא הופך את כל החוק על פיו. חבר-הכנסת בדר מדבר גם על יהודי עירק. איזה יחסים יש לנו בכלל עם עירק? אין לנו שום יחסים איתה, אמיליו לא הסכם שביתת נשק. גם משנת 1948 אין לנו שום הסכם איתה.

מי הציע להחזיר את החוק לממשלה?

כל "אוהבי" מדינת ישראל: חבר-הכנסת תופיק טובי ועוד מסוג זה, כי הם יודעים שלחוק זה יש יעוד פוליטי של ראשית בורמליזציה צבאית ישראל. האם נכניס הצעה כזאת שהיא ההפך הגמור מכוונת החוק? זה נושא חדש. אני מייצע לחבר-הכנסת בדר לשקול את הדבר. אני מצביע נגד גם אם יגידו שאין זה נושא חדש.

כאשר יעלה יושב-ראש ועדת הכספים

על הבמה בענין חוק זה בוודאי יחזק בדברי הפתיחה שלי את התביעה הצורקת שלנו על גזל ושרוד רכוש יהודי בארצות ערב, אבל איננו יכולים לעשות דבר זה יפוכו. אם תתקבל הצעת חבר-הכנסת בדר, הרי זה חיסול החוק. אם לא תתקבל, יהיה צדק פוליטי לעצם העניין. אני מציע לוועדת הכנסת להחליט כי זהו נושא חדש ולא לאפשר לחבר-הכנסת בדר להביא את הצעתו להצבעה בוועדת הכספים של הכנסת.

הינד א. אנטוריון:

אנחנו עוברים להצבעה

חבר-הכנסת בדר ששתף בהצבעה במקום חבר-הכנסת ציפורין; חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולזינו במקום חבר-הכנסת שחל שיצא; חבר-הכנסת שובל במקום חבר-הכנסת הרצל.

ה צ ב ע ה

הוחלט: הסעיף הזנוסף הנוצק על ידי חבר-הכנסת בדר אורג מגדר הנושא של הצעת חוק נכסי נפקדים (פיצויים), תשל"ג-1973.

ד. תלונתו של חה"כ ז. שובל נגד יו"ר ועדת העבודה, חה"כ ש. ארבל-אלמוזלינו, בדבר סירובה לצרף את הצעת הסיכום שלו להצעת הסיכום של הוועדה, שהונחה על שולחן הכנסת, בענין מצוקת הדיור בדימונה של הוועדה.

היו"ר א. אנקוריין:

לפני פגרת הפסח פנה אלינו חבר-הכנסת זלמן שובל במכתב הבא: "ברצוני להעלות בישיבתה הקרובה של ועדת הכנסת נושא הנראה בעיני בעל דחיפות ראשונית. מדובר בסירובה של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו להניח על שולחן הכנסת את הצעת הסיכום שלי לדיון בהצעה לסדר היום שאני הצעתי בנושא: מצוקת הדיור בדימונה; חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו סרבה להמתין עד שאגיש גם אני את הצעת הסיכום והניחה על שולחן הכנסת את הצעת הסיכום של הוועדה והצעת סיכום אחרת, בלי לצרף אליהן את הצעתי. נראה לי כי יש מקום דחוף לברר את התנהגותה הנ"ל של יושבת-ראש הוועדה."

יש אפשרות לדון בענין זה באחת משתי דרכים: אם בדרך של חלונה על התנהגות ואם בדרך של תיקון דבר שנראה בעיני חבר-הכנסת שובל כמעוות. אני מניח שבהסכמתו של חבר-הכנסת שובל נעשה זאת לפי הדרך השנייה.

אני רוצה להזכיר לוועדה שלפני הפגרה פנו מספר חברי כנסת מסיעת מח"ל וטענו כי חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לא אפשרה להם לצרף את הצעות המיעוט להצעת הרוב בוועדה באותו נושא - "מצוקת הדיור בדימונה". לאחר דיון סיכמנו כי יש להמתין בהגשת הצעות הסיכום עד למחרת, יום ד', כדי שאפשר יהיה לצרף את הצעת המיעוט, ואמנם כך נעשה. לפי מה שבררתי הגיש חבר-הכנסת שובל את החיקונים שלו למחרת בבוקר יום ד', אבל עוד לפני שהגיש אותם הגישה יושבת-ראש ועדת העבודה את הצעת הסיכום של הוועדה עם ההצעות שהיו לחברי הכנסת מסיעת גח"ל. טענתה של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו הייתה חריפה: היא טענה כי היה זה לאחר ליל השימושים ובמקום להגיש את ההצעות הלכו חברי-הכנסת לישון. אין חילוקי דעות שעד שעה 11.30 הוגשה הצעתו של חבר-הכנסת שובל.

אני מציע שלא יהיה ויכוח בענין זה, אלא נחליט אם אפשר להניח את הצעת חבר-הכנסת שובל כהצעת מיעוט גם בשלב זה.

ד. ארזי: האם ההצעות עדיין לא הונחו?

היו"ר א. אנקוריין: הונחו.

ש. ארבל-אלמוזלינו: מן הראוי שהעסק המכתב היה נשלח גם אלי, כדי שאדע מה התלונה נגדי.

הנושא של מצוקת הדיור בדימונה הועבר לוועדה ב-29 בנובמבר 1972. מכיוון שהענין היה קשור באפשרות של עיכוב חוזה וחנאי חוזה מצאתי לנכון לא לעכב את הדיון בהצעה, אלא לרוץ אותו בצורה יותר מהירה. לצערי הרב, לרגל עיכובים מצד גורמים אחרים, החעככו המסקנות עד אפריל. קיבלתי מכתב זועם מאנשי דימונה, על שוועדת העבודה משהה את הדיונים, ומצאתי לנכון לא לדחות יותר את הסקת המסקנות. הכנתי סין טח מסקנות והבאתי אותה לוועדה.

זה ב-2.4.73, ביום ב', אחר חבר-הכנסת שובל לוועדה והייתי צריכה לסקור את פול מה שעשינו כדי להכניס אותו לענין וכדי שיוכל לעקוב אחר המסקנות. עברתי היום על כל הפרוטוקול של אותה ישיבה ומצאתי שבכל סעיף וסעיף שדנו השתתפו גם אנשי סיעת גח"ל והציעו הצעות. גם לחבר-הכנסת שובל היו הצעות - חלקן החקבלו, חלקן לא. לא הייתה אף פעם הצעה שרוצים להגיש הצעה נפרדת, רק בסוף הישיבה ביקש חבר-הכנסת דרובלס, ואני יקוראה: "אני רוצה לראות את הטיוטה המתוקנת, ולאחר שאראה כיצד כל הדברים מתקבלים יחד אז או אציע חיקונים משלי או שאקבל אותה." מאחר שחבר-הכנסת דרובלס היה שותף לניסוח הטיוטה ומאחר שחלק מהחיקונים שלו החקבלו, אמרתי: "אני יכול לטעון שאינך יודע מה כתוב בטיוטה, מאחר והיית שותף לניסוחה." על כך ענה חבר הכנסת דרובלס: "נכון שהייתי שותף לניסוח, חלק מהחיקונים שהצעתי נחקבלו וחלק לא. אני רוצה לראות כיצד נראים הסעיפים לאחר התיקון, ואז אדע אם אני יכול לקבל אותם או לא. במידה ואוכל לקבל את הנוסח המתוקן היום, אעשה זאת היום." הכוונה הייתה ליום ב'. אמרתי לו שאת הטיוטה יוכל לקבל מיד. אם יכול היה באותו יום לקבל את הטיוטה, יכול היה באותו יום להכניס את החיקון.

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בפרוטוקול אין זכר לכך שחבר-הכנסת שובל רצה להציע הצעה אחרת. היו סעיפים שהוא הסכים להם לאחר שהוכנסו בהם חיקונים, אך בשום מקום לא מופיע שהוא רצה להגיש הצעה משלו. לאחר שחבר-הכנסת דרובלס הגיש חלונה ליושב-ראש הכנסת ולוועדת הכנסת, והצעה דנה בענין זה, כיבדתי את רצונה ונעניתי להניח את מסקנות הוועדה ביום ד' בבוקר ולא ביום ג'. לפני ישיבת ועדת העבודה ביום ד' ב-8.30, עוד בשעה 8.00, הביא חבר-הכנסת דרובלס את הצעה המיעוט, ומיד דאגתי שההצעות חודפסנה וחצורפנה להצעת הוועדה. ב-11.30 ראיתי פתאום על שולחני את מסקנות חבר-הכנסת שובל - ויכולתי גם לא לראות אותן - בלא שיהיה מצורף אליהן כל מכתב. החקשרתי למזכירה של סיעת חבר-הכנסת שובל, שאמרה כי הניחה את המסקנות על שולחני. אמרתי לה שכבר מאוחר, כי את המסקנות כבר העברנו למליאת הכנסת, ואפשר היה להביא את מסקנותיו של חבר-הכנסת שובל בשעה 8.00 בבוקר או ביום ג'.

נראה לי שלא חרגתי משום דבר. אפילו החקנון איננו מחייב אותי בכל הפרוצידורה הזאת. סעיף 85(א) בחקנון קובע: "בענין שאינו הצעת חוק ואשר נמסר על ידי הכנסת לדיון אחת הוועדות חביא הוועדה את מסקנותיה לידיעת חברי הכנסת על ידי הנחתן על שולחן הכנסת, זולת אם החליטה הוועדה, מטעמים מיוחדים שתציין בהחלטתה, שלא לפרסם מסקנותיה; והוועדה רשאית שלא לפססם את הטעמים להחלטתה. מסקנות של ועדה שיונחו על שולחן הכנסת - יונחו בצירוף מסקנות המיעוט או חבר בודד של הוועדה, אם היו כאלה". היו הצעות מיעוט של חבר-הכנסת דרובלס וצרפנן אותן. הצעות של חבר-כנסת בודד לא היו, על כן לא צורפו ולא הונחו על שולחן הכנסת, ואין זה באשמתה של היושב-ראש. אני דוחה את כל הטענות האלה מכל וכל.

חבר-הכנסת שובל אמנם איננו חבר הוועדה, אלא משקיף בוועדה, אבל אני רואה אותו כחבר הוועדה לכל דבר. הואיה לכך, שלגבי הצעות אחרות שהוגשו על ידי המרכז החופשי וגח"ל צרפנו גם את שמו של חבר-הכנסת שובל כאחד ממגישי הצעות המיעוט.

מ. נסים: מה דעתך על הצעת היושב-ראש?

זה לא ענייני, אלא ענין ועדת הכנסת, ואינני מתייחסת אליה.

חיו"ר א. אנקוריון:

אי אפשר להחלים מכך שהיה בוועדה זו דיון בפניית חברי הכנסת מסיעת גח"ל, והוחלט שאפשר יהיה להגיש את הצעות המיעוט שלהם עד יום ד', כלומר עד למחרת היום. אם חבר-כנסת הגיש את מסקנות המיעוט שלו עד למחרת בשעה 11.30, אי אפשר להגיד שלא הגיש אותן למחרת.

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זה לא נקרא "להגיש". משהו שם אותן על שולחני. יכולתי גם לא לראות.

חיו"ר א. אנקוריון:

אח עצמך אמרת ששאלת את מזכירת סיעת חבר-הכנסת אנקוריון, שאישרה כי היא

שמה את המסקנות על שולחןך.

אני רוצה להסתמך על אותו סעיף שעליו הסתמכה חברת-הכנסת ארבלי-אלמוזלינו ולהציע הצעה. סעיף 85(ג) אומר: "מסקנות הוועדה יצורפו ל'דברי הכנסת'". אין כל מניעה שמסקנות המיעוט של חבר-הכנסת שובל יצורפו למסקנות הוועדה, מאחר שבאותו סעיף 85 בסעיף קטן (א) נאמר בין השאר: "מסקנות של ועדה שיונחו על שולחן הכנסת - יונחו בצירוף מסקנות המיעוט או חבר בודד של הוועדה, אם היו כאלו."

מ. ביבי:

אבל צריך לציין זאת כמקרה יוצא מן הכלל כמקרה יוצא מן הכלל.

חיו"ר א. אנקוריון:

אחרי ההסבר שלי עליך לקבוע שאין שחר לדברים שנאמרו במכתב.

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו לא נוחנים ציונים לדעתו של חבר-הכנסת שובל או לדעתך.

חיו"ר א. אנקוריון:

האם אתה יכול להשאיר מכתב כזה ללא חגובה?

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אח כבר הגבת. האם את רוצה שהוועדה
תנקוט עמדה אם הצדק אתך או לא?

היו"ר א. אנקוריין:

אני מציע לא להתייחס לזה.

אני סברתי שהמכתב של חבר-הכנסת
שובל הובא לידיעתה המוקדמת של

מ. ביבי:

יושב-ראש הוועדה.

לא.

ש. ארבל-אלמוזלינו:

דיברתי איתך על כך.

היו"ר א. אנקוריין:

מ. ביבי:

צריך לחת ביטוי גם לחגובת יושבת-
ראש ועדת העבודה, כי אחת יוצא
שהמצב נשאר בלתי מאוזן אפילו מבחינת התמונה המחקבלת: מישהו כתב מכתב
והטיח מה שהטיח, וכאילו לכל הסענות המעומתות האלה אין ליושב-ראש
הוועדה מה להשיב. בסיכום שלנו אנחנו צריכים לחת ביטוי גם לחגובתה.

מ. ברעם:

נאמר, שיושב-ראש הוועדה פעלה
נכון, אך אף על פי כן מאפשרים
לחבר-הכנסת שובל, לפני משורת הדין, להניח את מסקנותיו.

אני מסכימה.

ש. ארבל-אלמוזלינו:

א. רזיאל-נאור:

אסור לדעתי ליצור חקדימים כאלה.
קובעים יוצא מן הכלל, אך הוא הפוך
כבר לכלל, ואפשר יהיה לאחר שכבר הוגשו כל המסקנות, להוסיף עוד קוץ
לרכבת שכבר הלכה לדרכה. הדבר נוגד להחלטה בדבר מה שאפשר להוסיף
ל"דברי הכנסת" ומה לא. אינני מסכימה להצעה זו ואני מציעה לחברי-הוועדה
לא לקבל אותה.

לעצם העניין: אני סבורה שצריך לקבוע

אח ההליכים המדוייקים כיצד יש לנהוג בהסקת מסקנות של ועדה לגבי
נושא שהועבר אליה מן המליאה ובאופן הנחתן על השולחן. כלל ראשון הוא
שהמציע צריך להשמיע את דבריו וגם לחת את מסקנותיו. הרי אין זה נושא
שהוועדה ביוזמתה היא דנה בו. זהו נושא שהועבר לוועדה מן המליאה
לאחר שחבר-כנסת מסויים היה המציע. במקרה זה יוצא שהמציע לא יכול היה
להביא את מסקנותיו.

בדיוק כך.

ז. שובל:

א. רזיאל-נאור:

אינני נכנסת לקורות דברי הימים של
ועדת העבודה, כי אינני חברה בה,

אבל בחור חברת-כנסת אני רואה שחבר-כנסת מסויים העלה נושא במליאה,
ואילו אחר כך, כאשר מגיעים לתבאת המסקנות, אין לו אפשרות להגיש את
מסקנותיו. לו היה חמים דעים עם הדברים שניסחה הוועדה, ניחא, אבל
אם יש לו דעה משלו, צריך שייבא אותה לידי ביטוי, שאם לא כן הרי כל
הנושא של העברה מן המליאה לוועדה מאבד את משמעותו. צריך לדאוג לכך
שזכותו של המציע - אם יש לו מסקנות נפרדות, דעה נפרדת - לא תהא
פחות מזכותו של כל חבר אחר בוועדה להגיש את מסקנותיו.

יחד עם זאת נראה לי קצת מוזר שיושב-

ראש הוועדה לא קיבלה את המסקנות שראתה על השולחן. או שהן ישנן או שהן
אינן. במקרה זה היה הגיוני לקרוא לישיבה קצרה נוספת של הוועדה ולהביא
בפניה את המסקנות של חבר-הכנסת שובל. או שהוועדה הייתה מקבלת אותן
כהצעות של הוועדה עצמה או שהייתה נוחנת להן סטטוס של דעת יחיד. אבל
אי אפשר להחלים מהן אפילו קיים פגם אסחטי של איחור בהגשתן מצד חבר-
הכנסת שהגיש אותן. היה זה מחובתה של היושב-ראש לקיים ישיבה כזו,
והוראות ברוח זו יש לקבוע בהחלטות הוועדה.

ז. שובל:

קצת מגוחך שהוועדה חייבת לדון

בדבר, שלדעתי נוגע לתחום של נימוסים
אלמנטריים, לאו דווקא פרלמנטריים אלא אנושיים. אם חבר ועדה - על אחת
כמה וכמה חבר ועדה שהוא מציע ההצעה ולא במקרה נספח לדיון הזה - מבקש
מהיושב-ראש עוד עשויים וארבע שעות בעניין שכבר שכב בוועדה שישה חודשים -
ואינני רוצה לטעון עכשיו מי היה אשם בסחבת, לא היושב-ראש - הרי שם
כל הדחיפות שבעניין - והעניין דחוף לא רק ליושב-ראש, אלא גם לי, כי אחת
לא הייתי מעלה את הנושא - נראה לי שעשויים וארבע שעות לא היו משנות
ולא כלום בדבר.

האם אתה חבר הוועדה?

ר. ארזי:

אני חבר הוועדה.

ז. שובל:

אתה משקיף.

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני לא משקיף. אני חבר מן המניין, אבל אין זה משנה.

ז. שובל:

אין בתקנון הוראות שלמשקיף יש פחות זכויות.

א. רזיאל-נאור:

אחרי שהעניין היה מונח חודשים רבים, כמאשר מבקש חבר הוועדה או משקיף

ז. שובל:

מציע ההצעה להחשב בבקשתו ולחכות עשרים וארבע שעות, הרי יחסי אנוש אלמנטריים מחייבים זאת, מה גם שבחקנון לא נאמר שצריך להגיש את המסקנות לשולחן הכנסת חוץ שתצטוו עשרה או עשרים וארבע שעות. כחוב שצריך להניח אותן.

אגב, בישיבת הוועדה אמרתי - ואינני

יודע אם זה כחוב, אבל חבר-הכנסת דרובלס שהיה בישיבה זוכר זאת היטב - שיש נקודה או שתיים שאני צריך לעיין בהן ולבדוק אותן. האמת היא שאין לי עניין רב במציאת אשמים או לא אשמים. העניין שלי הוא, שההצעה שלי - שאיננה שונה בהרבה מהצעה הרוב, אולי היא שונה בשתיים-שלוש נקודות - תונה ותפורסם כפי שהיא צריכה להתפרסם. אפשר להיכנס לאותו סיפור שיושב-ראש הוועדה העלתה פה, באיזה שעה הנחנו או לא הנחנו, אבל זה לא מטריאלי. העובדה היא שהנחנו את המסקנות באותו חאריך שעליו סוכם, לאחר התערבותו הקודמת של חבר-הכנסת דרובלס. אם זה הונח שעה קודם או שעה אחר כך, אין זה חשוב. גם יושב-ראש הוועדה לא מכחיש שזה הונח.

אני חושב שכל המצב מחייב את קבלת

הצעה יושב-ראש ועדת הכנסת. אני מוכן לא להיכנס לכל הביורור והחלונה. אינני מעוניין בהגשת חלונות ובהסקת מסקנות, אלא בתוצאה המעשית של העניין.

בנסיבות העניין צריך להחליט, בהתאם

היו"ר א. אנקוריון:

לסעיף 85, לצרף את מסקנות חבר-הכנסת

שובל ל"דברי הכנסת" ולומר כי בכך אנחנו מנסים לחקן אי הבנה שהיתה בין יושב-ראש הוועדה ובין חבר-הכנסת שובל.

צדקה חברת-הכנסת רזיאל-נאור שאין

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בחקנון כללים הקובעים כיצד מטפלים במסקנות ומתי מניחים אותן על שולחן הכנסת, ואין ספק שיש להתייחס לנקודה זו כאשר יחקנו את החקנון. בדרך כלל קובע היושב-ראש הוועדה את הכללים לפי ראות עיניו והבנתו, ובכל המקרים אני מתחשבת מעל ומעבר למה שצריך, כדי שכל אחד ואחד יוכל לבוא לידי ביטוי. במקרה הנדון היה חבר-הכנסת שובל שוחף מלא לדיונים מהתחלה ועד הסוף.

על אחת כמה וכמה.

ז. שובל:

הוא בא לידי ביטוי כאשר הציג את

ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הצעותיו לגבי כל סעיף וסעיף מההצעה לא אמר שברצונו להגיש הצעה נפרדת. עובדה שהצעה כזו אינה מופיעה בפרוטוקול. אם היה ברצונו של חבר-הכנסת שובל להגיש הצעות נפרדות, יכול היה לשלוח אותן לצרף מכתב ולבקש לדחות את ההנחה בעשרים וארבע שעות. אבל איפה היה דבר כזה? על ערימת הניירות שעל שולחני שמו את המסקנות ויכולתי גם לא לראות אותן ב-11.30. אמרתי ליעקבסון שעכשיו, לאחר שמסקנות הוועדה בצירוף מסקנות המיעוט כבר הונחו, הוגשו גם מסקנותיו של חבר-הכנסת שובל ושאלתי אותו מה לעשות ואם אפשר להניח אותן על שולחן הכנסת, והוא אמר שאי אפשר לעשות ולא כלום.

אני מציעה להביא גם את חגובתי לשם

איזון למכתב שנכתב על סירובה של היושב-ראש ועל התנהגותה.

אשר לעצם ההצעה אם לצייר את מסקנות

חבר-הכנסת שובל, אינני מחייחסת, כי אינני צד בדבר.

המכתב שכתב לנו חבר-הכנסת שובל מחייב רק אותו ולא אותנו. זה איננו מסמך של

היו"ר א. אנקוריון:

הוועדה.

מ. ברעם:
 היית צודק לה היינו מקבלים את הצעת חברת-הכנסת רוזאל-נאור לא להניח את המסקנות. אבל אם אנחנו מקבלים את ההצעה להניח את המסקנות על שולחן הכנסת, פירוש הדבר שהטענות של יושבת-ראש ועדת העבודה לא התקבלו על דעתנו. למען האיזון נגיד שהיושבת-ראש פעלה כהלכה, אף על פי כן, לפני משורת הדין, אנחנו מחליטים להניח את המסקנות.

ז. שובל:
 יש לי הצעה יותר טובה: אני לוקח בחזרה את המכתב שלי.

היו"ר א. אנקוריון:
 לאחר דברי חברת-הכנסת שובל, אני מציע את הסיכום פזלקמן: "בנסיבות המקרה ובשים לב לאי ההבנה שקרתה בהנחת מסקנות המיעוט של חברת-הכנסת שובל בנושא מצוקת הדיור בדימונה", ומבלי שהדבר ישמש כחקדים, ועדת הכנסת מחליטה שיש לצרף את מסקנות המיעוט של חברת-הכנסת שובל ל"דברי הכנסת".

א. רוזאל-נאור:
 אם נכתוב שהדבר לא ישמש כחקדים, לא יהיה בכך כדי לעזור והדבר ישמש חקדים. כדי למנוע יצירת חקדים כאלה אני סבורה שאין מקום להניח את המסקנות. אך כיוון שיש כאן סיכוי להעביר דבר שהוא יותר גרוע, אני רוצה להציע הצעה שהיא בעיני הרע במיעוט: "לאחר שמסקנות חברת-הכנסת שובל נשמטו עקב אי הבנה, מבקשת ועדת הכנסת לחקן את ההשמטה ולצרף את המסקנות".

היו"ר א. אנקוריון:
 אם אין התנגדות לנוסח זה של "השמטה", אני מציע את ההצעה הבאה: "בשים לב לכך שעקב אי הבנה נשמטה הצעת המיעוט של חברת-הכנסת זלמן שובל בנושא - "מצוקת הדיור בדימונה" ממסקנות הוועדה כאשר הונחו על שולחן הכנסת, ומבלי שהדבר ישמש חקדים, ועדת הכנסת מחליטה שיש לצרף את מסקנות המיעוט של חברת-הכנסת זלמן שובל אל "דברי הכנסת".

הוחלט: לקבל את הצעת היושבת-ראש.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00